

**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA**

**de la Asociația Obștească
Centrul pentru Drepturile Persoanelor
cu Dizabilități**
Mun. Chișinău, MD - 2012
str. A. Pușkin 16, of. 5

30. din 05.05.2020

AMICUS CURIAE

**privind sesizările nr. 61a/2020 și 62a/2020 cu privire la controlul constituționalității art 76¹ alin.
(1) din Codul Contravențional**

Onorată Curte,

Prin prezenta, Centrul pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități vine în susținerea sesizărilor depuse de deputații în Parlamentul Republicii Moldova, domnii Octavian Țicu – sesizarea nr. 61a din 27 aprilie 2020 și domnul Vasile-Andrei Năstase – sesizarea nr. 62a din 28 aprilie 2020, privind neconstituționalitatea art. 76¹ alin. (1) din Codul Contravențional, prin prisma art. 1 alin. (3), art.22, art. 23 alin. (1), art.. 51 alin. (1) și art. 54 alin Constituție.

Suplimentar, în susținerea sesizării, invocăm următoarele argumente:

1. Constituția Republicii Moldova stabilește un nivel minim de garanții, ce vizează drepturile și libertățile fundamentale ale omului și statul de drept, garanții, ce nu trebuie să fie încălcate sau neglijate de alte legi.
2. Încălcarea garanțiilor constituționale privind drepturile și libertățile omului se manifestă prin efectul contrar celui prevăzut de Constituție, sau de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Prin urmare, pentru a aprecia constituționalitatea/neconstituționalitatea unor norme din lege, este necesar de a aplica criteriile, prevăzute de Constituție, sau de tratatul internațional la care RM este parte, care definesc substanța dreptului garantat.
3. Argumentele prezentate în sesizările înaintate arată asupra existenței unei veritabile retrogradări ale drepturilor și libertăților omului, sancțiunea prevăzută de art. 76¹ alin. (1) din Codul Contravențional, fiind o normă care generează abuzuri din partea agenților constatori și a instanțelor de judecată, iar mărimea sancțiunii prevăzute la acest articol este vădit neproportională scopului urmărit și contravine principiilor legalității prevăzut de art. 1 alin.(3) din Constituție și principiului proporționalității aplicării unor pedepse, prevăzut de art. 54 alin. (4) din Constituția Republicii Moldova.
4. Art. 76¹ din Codul contravențional are următorul cuprins:

„Nerespectarea măsurilor de profilaxie, prevenire și/sau combatere a bolilor epidemice, dacă aceasta a pus în pericol sănătatea publică,

se sancționează cu amendă de la 450 la 500 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 1000 la 1500 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.”

5. Nu negăm necesitatea unor măsuri ale statului de tragere la răspundere a persoanelor fizice și juridice pentru încălcarea măsurilor de prevenire și combatere a bolilor epidemice. Totuși considerăm necesar de asigurat proportionalitatea dintre **mijloacele utilizate** – în cazul dat **mărimea amenzii** minime aplicate și **scopul urmărit** – **prevenirea răspîndirii unor boli epidemice**. Mărimea minimă a amenzii - de 22500 de lei aplicabilă persoanei fizice nu respectă principiul individualizării sancțiunii contravenționale și principiul proporționalității sancțiunilor amenzii, precum și nu ia în calcul situația specială de a unor pături sociale vulnerabile care ar putea fi sancționate: persoane cu dizabilități, persoane în etate, persoane singurate etc.
6. Argumentele similare au fost invocate și în propunerea Avocatului poporului din Republica Moldova, adresată la data de 30 aprilie 2020 Parlamentului și Guvernului, în care se recomandă autorităților statului a micșora esențial mărimea amenzilor prevăzute în art. 76¹ din Codul contravențional¹.
7. Susținem pe deplin argumentele părților, care au făcut referire la mărimea salariului mediu pe economie stabilit de către Guvern pentru anul 2020, în cuantum de 7953 lei (Hotărîrea Guvernului nr. 678 din 27 decembrie 2019.) Astfel sancțiunea minimă prevăzută la art. 76¹ alin. (1) Cod contravențional este de 2,8 ori mai mare decît salariul mediu pe economie prognozat. Comparînd sancțiunile pentru faptele similare din țările Consiliului Europei, observăm o discrepanță foarte mare între mărimea veniturilor medii ale populației acestor țări raportat la sancțiunile aplicate pentru faptele similare: un exemplu simplu ar fi cazul României unde pentru faptă similară este aplicată o sancțiune de aproximativ 415 euro – 2000 lei românești, iar salariul mediu pe economie este de 670 de euro.
8. În recomandarea înaintată la 30 aprilie 2020 de Avocatul Poporului către Parlament și Guvern, pentru a modifica mărimea amenzilor existente pentru această faptă este menționat că „amenzile foarte mari aplicate persoanelor fizice și juridice în condițiile actuale, raportate la nivelul de trai în Republica Moldova și veniturile mai reduse ale mai multor categorii de persoane în perioada stării de urgență, ar putea să contribuie și mai mult la aprofundarea sărăciei în rîndul grupurilor vulnerabile, înrăutățirea nivelului de trai al acestora. Pentru anumite persoane mărimea amenzii este foarte mare chiar și atunci când aceasta este achitată în termen de 3 zile la jumătate din cuantumul stabilit și va afecta considerabil situația materială a persoanei. Amendă este o povară și mai grea în cazurile în care este aplicată la două sau mai multe persoane dintr-o singură gospodărie/familie, a căror venituri sunt diminuate”².
9. De asemenea sancțiunea exagerată prevăzută la art. 76¹ alin.(1) Cod contravențional contravine principiilor legalității și proporționalității. În Hotărîrea Curții constituționale nr. 10 din 10 mai 2016³ s-a stabilit că politica de determinare a faptelor care constituie contravenții, precum și a sancțiunilor pentru acestea țin de competența Parlamentului. Totuși acest fapt nu

¹ http://ombudsman.md/news/avocatul-poporului-propune-reducerea-marimii-minime-a-amenzii-aplicate-persoanelor-fizice-pentru-nerespectarea-masurilor-de-profilaxie-prevenire-si-combatere-a-bolilor-epidemice-precum-si-stabilirea/?fbclid=IwAR3mjn8THuo3l1qwk_6ZgkjKplo-9lqmFYgWxXO5t4WdGKjkr1kGAuvSKlc#_ftn1

² http://ombudsman.md/news/avocatul-poporului-propune-reducerea-marimii-minime-a-amenzii-aplicate-persoanelor-fizice-pentru-nerespectarea-masurilor-de-profilaxie-prevenire-si-combatere-a-bolilor-epidemice-precum-si-stabilirea/?fbclid=IwAR3mjn8THuo3l1qwk_6ZgkjKplo-9lqmFYgWxXO5t4WdGKjkr1kGAuvSKlc#_ftn1

³ <http://constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/ro-h102016ro611c3.pdf>

excluce necesitatea respectării principiilor legalității și proporționalității. Curtea a reținut că este dreptul legislatorului să stabilească sancțiunile contravenționale, dar respectând cu strictețe proporționalitatea dintre circumstanțele faptei, caracterul și gradul de prejudiciabilitate.

10. Un alt argument privind mărimea exagerată a amenzii aplicate de art. 76¹ alin. (1) din Codul contravențional și implicit a încălcării principiului proporționalității între mijloacele legale utilizate și scopul legal urmărit este lipsa unor modalități de individualizare a sancțiunilor. Astfel sancțiunea prevăzută de art. 76¹ alin. (1) din Codul contravențional nu prevede o individualizare echitabilă a pedepsei. În fond, în urma introducerii unei amenzi neproporționale scopului urmărit, legiuitorul a încălcat prevederile art. 54 alin. (4) din Constituție, care stabilește că „*Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.*”
11. Cu regret observăm că la stabilirea mărimii amenzii nu s-a ținut cont nici de situația și necesitățile persoanelor cu dizabilități. Mărimea amenzii minimale la nivelul de 22500 de lei, și chiar achitarea acesteia în jumătate în 3 zile lucrătoare ar pune în dificultate persoanele cu dizabilități, ale căror venituri sunt uneori sub limita coșului minim de consum și ar periclita nivelul de trai al acestor persoane.
12. În acest context, sunt relevante recomandările experților ONU adresate statelor în lupta cu pandemia COVID-19 într-un ghid recent elaborat ”Măsuri de urgență și COVID-19 ”. Conform acestui document ”*Statele trebuie să aplice în mod uman toate măsurile excepționale, respectând principiul proporționalității atunci când impun sancțiuni pentru încălcări și să asigure că sancțiunile nu sunt impuse în mod arbitrar sau discriminatoriu. De exemplu, persoanele cu dizabilități sau victime ale violenței domestice nu ar trebui să fie supuse unor sancțiuni în cazul în care acestea sunt încălcate pentru a se proteja. Amenzile trebuie să fie proporționale cu gravitatea infracțiunii comise. În evaluarea sumei amenzilor, trebuie luate în considerare circumstanțele individuale, inclusiv impactul specific genului. Aceasta este relevant în special pentru persoanele fără locuri de muncă sau pentru cele care nu generează venituri din cauza măsurilor de urgență.*”

Avînd în vedere argumentele invocate mai sus,

SOLICITĂM

1. **Admiterea sesizării**
2. **Declararea neconstituționalității art. 76¹ alin.(1) din Codul Contravențional nr. 218 din 24.10.2008 și anume:**
 - **sintagma „se sancționează cu amendă de la 450 la 500 de unități convenționale aplicată persoanei fizice”**

Cu respect,

Vitalie MEȘTER,
Directorul Executiv A.O. CDPD